

In de herfst bloeide er langs alle wegen en sloten de Heemst volop. Och, er was zoveel, te veel om in klein bestek op te sommen. Zal hier nog ooit iets van terugkomen? Zullen, na de oorlog, de akkers weer weiden worden, en, zullen er dan weer heggen komen in plaats van prikkeldraad? Ik ben er hard bang voor, en het zal jaren duren.

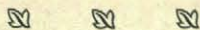
DE BROEDVOGELS.

Wilde Eend: enkele paren, in ruigte aan slootkanten. Bergeend: komt er veel voor, doch broedt weinig, waarschijnlijk wegens gebrek aan nestplaats. Torenvalk: zeer wrsch. brv. in verlaten nesten, echter nooit met zekerheid gevonden. Patrijs: talrijk. Fazant: niet algemeen. Waterhoen: enkel paar in sloot en riet. Kievit: algemeen op het lage weiland. Scholekster: enkele paren, nu soms op bouwland. Kluut: 4 à 5 paren geregeld, ook in '42 nog. Tureluur: talrijk in het lage land. Houtduif: niet talrijk, maar geregeld. Holenduif: was zeer wrsch. brv. Tortelduif: talrijke brv. in de heggen. Koekoek: gewoon, bij Graspieper, Karekiet e.d. Steenuil: sporadisch in boomholten. Zanglijster: talrijk in de heggen. Merel: idem. Hegmusje: regelmatig in klein aantal. Grasmus: zeer gewoon. Braamsluiper: heel misschien in '42. Fitis: vrij algemeen. Kleine Karekiet: weinig, in het riet. Bosrietzanger: heel misschien in '42. Winterkoning: gewoon. Veldleeuwerik: talrijk. Boompieper: enkel paartje. Graspieper: zeer gewoon. Gele Kwikstaart: niet algemeen. Grauwe Klauwier: sporadisch brv. Zwarte Kraai: soms 1 paar. Ekster: vroeger 2 à 3, nu 4 à 5 paar. Kneutje: algemeen in de heggen. Groenling: gewoon. Geelgors: niet zeldzaam in slootkanten e.d.

Geregeld kon men er ook nog voedselzoekend, of op de trek aantreffen: Blauwe Reiger, Ganzen- en Eendensoorten, vooral Bergeend, Wintertaling, Zomertaling, Slob, e.d., Spërwer, Buizerd, Torenvalk, Strand- en Bontbekplevier, Steenloper, Oeverloper, Witgat, Grutto, Wulp, Regenwulp (zie boven), Kok- en Stormmeeuw, Visdiefje (broedt, evenals de Kokmeeuw dichtbij in de inlage van Ellewoutsdijk), Holenduif, Gierzwaluw, Grote Bonte Specht, Boeren- en Huiszwaluw, Kramsvogel (enorme troepen 's winters), Koperwiek, Roodborst (in het winterhalfjaar), Tjiftjaf (op de lentetrek), Witte Kwikstaart, Kool- en Pimpelmees, Boomkruiper, Bonte Kraai, Roek, Kauw, Spreeuw, Wielewaal, Vink, Keep, Putter, Ringmus, Rietgors.

Dan natuurlijk af en toe nog zeldzaamheden.

Een heel merkwaardig stuk cultuurland, dat als een oase tussen het overige lag, is weer verloren gegaan. Wat houden we toch weinig over! HANS WARREN.

DE WULPEN IN DE AMSTERDAMSE WATERLEIDINGDUINEN IN HET JAAR 1942.

Enige tijd geleden kwam mij een schatting onder het oog over het aantal paren Wulpen dat zou broeden in de A.W.D. Men schatte dit toen op ± 50 paar.

Ten einde te weten te komen of het aantal Wulpen voor- of achteruitging, mede in verband met de strenge winters, besloot ik, dit jaar eens speciaal op de „Koning der duinvogels” te letten.

Voordat ik echter iets over de resultaten van het onderzoek wil mededelen, zal ik U eerst onze werkmethode uitleggen.

Het aantal paren hebben wij geschat naar het aantal door ons gevonden nesten, alle overzomerende en andere niet broedende exemplaren zijn dus bij voorbaat uitgeschakeld.

Daar een Wulp slechts eenmaal per jaar nestelt, is het gevaar van dubbel tellen practisch uitgesloten; het aantal broedende paren is dus gelijk aan het aantal nesten.

Nu zou het mogelijk kunnen zijn, dat een nest, toen het bijvoorbeeld twee eieren had, werd uitgehaald en de Wulp nogmaals een nest maakte, dus dat wij toch dubbel telden. Vonden wij echter een nest, dat klaarblijkelijk uitgehaald was, dan schrapten wij het van de lijst.

Wij namen hierbij aan, dat een nest als uitgehaald kan worden beschouwd, als het leeg is en er geen sporen van eierdoppen zijn, waaruit duidelijk blijkt, dat er jongen zijn geweest.

Immers, indien er jongen zijn geweest, blijven de resten van de eierschalen in of bij het nest achter en vormen zo het overtuigend bewijs.

De tactiek van nestzoeken, die door ons werd toegepast, zou men de verrassingstactiek kunnen noemen; ze is aldus: indien wij op een excursie een Wulp hoorden alarmeren, dan namen wij aan, dat daar in de buurt een nest was of dat er zich daar jongen bevonden.

Reeds bij het eerste alarm is het te merken of er eieren dan wel jongen zijn. In het tweede geval gedragen de vogels zich, alsof zij onzinnig zijn, de lucht is vervuld van hun jammerklachten en daarbij doen zij geregeld duikaanvallen op den jongen zoeker.

Vaak gaan zij op enige meters van hem af op de grond zitten en maken daarbij veel misbaar, ten einde hem af te leiden. Zij tonen zich echter niet vleugellam, zoals vele andere soorten.

Ook het geluid is in deze tijd, naar mijn mening enigszins anders, het is dan meer met een weemoedig tintje, tenminste wat de waarschuwingroep betreft.

Wij veronderstellen nu, dat wij met een nest te doen hebben. Het wijfje of mannetje, dat zich op het nest bevindt (beide geslachten broeden om beurten) hoort de alarmroep en verdwijnt, eerst een stuk lopen, dan laag over de grond verder en daarna hoger de lucht in. Nu zouden wij een poging kunnen wagen om de pannen, waar de Wulp in zou kunnen broeden te onderzoeken. Dit deden wij echter niet. De plaats waar het nest ongeveer zat, werd op de kaart aangeduid en bij een volgende excursie waagden wij een poging om het nest te vinden.

Zoveel mogelijk onder dekking van bosjes e.d. naderden wij dan de vermoedelijke broedplaats. Het laatste stuk, meestal tegen een duinhelling op, liepen wij hard, zodat wij vrij onverwachts op een top verschenen.

Als wij geluk hadden en vlak bij het nest uitkwamen, zagen wij de vogel meestal niet ver van het nest af, lopende of vliegende, dan was het nog slechts een kwestie van even zoeken.

Steede de Wulp uit een aangrenzende pan op, dan zat er niets anders op dan of die pan zorgvuldig af te zoeken of om later nogmaals een poging te wagen, maar dan met de andere pan als vermoedelijke broedplaats.

Soms vonden wij niets dan draaikuilen, in dit geval gingen wij enige dagen later daar nog een keer zoeken en vonden dan ook vaak in de onmiddellijke nabijheid van die kuilen het nest liggen.

Op de grote vlaktes pasten wij een andere manier toe, de wegkruipmethode: Een van ons verborg zich dan, liefst op een enigszins verhoogde plek, met een prismakijker bij zich. De ander liep dan nog eens het hele veld over om alles op te jagen en verdween dan.

Langzamerhand kwam de vogelbevolking dan weer tot rust, ook de Wulpen keerden terug.

Het gebeurde dan wel, dat wij de Wulp zich op zijn nest zagen neerzetten, dan was het nest dadelijk bekend. Was dit niet het geval en alleen maar bekend, waar het nest ongeveer zat, dan gingen wij maar weer zoeken.

Het lijkt nu zo, alsof het vinden van een Wulpennest slechts een kwestie van tijd is en tot op zekere hoogte is dat zo. Men moet echter niet vergeten, dat het aantal nesten maar vrij klein is, de gemakkelijk vindbare heeft men spoedig, zodat vooral in de eerste tijd, in verhouding, meer wulpennesten werden gevonden dan later. Voor de moeilijk vindbare zijn enkele excursies nodig, zodat dan later het aantal slechts langzaam aangroeit.

WULPEN IN DE AMSTERDAMSE WATERLEIDINGDUINEN 189

Had de vogel reeds jongen, dan trachtten wij die te vangen, om ze te kunnen ringen. Wij vingden ze dan op het geluid af.

Alle gevangen Wulpen werden door ons geringd met een 7 mm ring van het Museum voor Natuurlijke Historie te Leiden.

Worden de jongen wat ouder, dan is het veel moeilijker ze te vinden, daar zij dan in alle talen zwijgen, alleen tijdens het voeren zijn ze nog wel eens luidruchtig.

Op een avond hoorden wij eens dat kabaal op wel 200 m afstand, toen wij erheen renden zagen wij nog juist de oude wegvliegen, op bijna dezelfde plaats, waar wij de vogel nog hadden gezien, lagen twee bijna vliegvlugge jongen.

Een typisch voorbeeld van stilzwijgendheid is wel dit: wij hoorden eens enige jonge Wulpen en liepen snel op het geluid af, toen wij dachten, dat wij er wel zowat waren, gingen wij zitten, dan liepen wij minder in de gaten. Wij wachtten enige tijd, maar hoorden niets en ten einde raad besloten wij maar weer weg te gaan, ik draaide mij om en keek zo onder een helmpol, die vlak naast mij groeide, en daaronder zat heel kalm en rustig een jonge Wulp. Was ik een decimeter meer naar links gaan zitten, dan was hij verpletterd onder mijn gewicht.

Ook over de plaats der nesten zou ik nog iets willen opmerken. Naar mijn mening heeft er in de A.W.D. een verschuiving plaats van de Wulpennesten. Enige jaren geleden vonden wij op de grote vlaktes meer nesten dan tegenwoordig. Daar het aantal niet verminderd is, moet er dus een andere oorzaak van die verandering zijn. Waarschijnlijk verhuizen zij naar stillere streken vanwege de te sterke verontrusting op de grote velden.

Hierin schuilt denkelijk ook de oorzaak waardoor vele waarnemers menen, dat het aantal Wulpen achteruitgaat, de vlaktes zijn toch nog altijd de meest bezochte delen der A.W. en daardoor ontstond een verkeerde totaal-indruk.

Het grootste deel van het aantal nesten, dat wij vonden, lag in kleine, beschutte pannetjes, liefst met enig hout in de buurt. Ten einde nu het aantal te kunnen schatten, doorzocht ik, zo nauwkeurig mogelijk, een strook duin, bestaande uit vrijwel alle soorten van duinvorming en begroeiing, ter grootte van ongeveer de halve oppervlakte der A.W. Op een kaart vulde ik zo nauwkeurig mogelijk de plaats der nesten in en kwam zo tot een totaal van 28 nesten. Het verloop was aldus: Eerste aankomst in de A.W. op 8 Maart. Het eerste nest werd gevonden op 6 April en bevatte toen reeds twee eieren, hierin zijn ook nooit meer eieren gekomen. Dit wil dus zeggen, dat er goed drie weken na de eerste aankomst reeds eieren waren.

Vanaf deze datum maakte ik zo geregeld mogelijk excursies om goed met het aantal nesten op de hoogte te blijven. Toch geloof ik niet, dat ik alle nesten in mijn onderzoeksgebied gevonden heb, daarom schat ik het aantal nesten daarin op een goede dertig.

Ook het overige deel der A.W. is zoveel mogelijk verkend en ik kreeg daarvan de indruk, dat daar hoogstwaarschijnlijk iets minder Wulpen broedden dan in het onderzoeksgebied.

Het terrein was op sommige plaatsen minder geschikt, in het bijzonder de woeste streek der duindoornbosjes, waarvan het grootste deel in het niet onderzochte deel lag.

Ik schat het aantal hier broedende Wulpenparen op iets minder dan 30. Het totaal aantal broedparen zal dus ± 60 zijn.

De vorige schatting was in 1926 (Ardea 17, p. 69) in de tijd van 16 jaar is het aantal Wulpen-nesten dus met ± 10 vooruitgegaan, ondanks de vele strenge winters in dit vrij korte tijdbestek.

Deze stijging kan verschillende oorzaken hebben, bijvoorbeeld: geboorte-overschot en verhuizing van Wulpen uit een ander gebied naar de A.W., ook kan beide de oorzaak zijn. Ook is het mogelijk, dat het slechts een tijdelijke verhoging is, dus dat over enige jaren het aantal weer terugloopt, dit moeten wij echter afwachten.

Ik hoop hierbij Uw belangstelling voor deze prachtige duinvogel opgewekt te hebben en spreek tevens de hoop uit dat, zodra de A.W. weer geopend wordt, wij van Uw belangstellende medewerking mogen profiteren.

G. Bos.

